

TERMINOLOGICKÝ SLOVNÍK OSVOJOVÁNÍ A VYUČOVÁNÍ DRUHÉHO ČI CIZÍHO JAZYKA

Tomáš Gráf

ŠEBESTA, Karel et al. (2014): *Druhý a cizí jazyk: Osvojování a vyučování: Terminologický slovník*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta.

Drobná publikace *Druhý a cizí jazyk: Osvojování a vyučování: Terminologický slovník* autorského kolektivu pod vedením prof. Karla Šebesty si klade jasný cíl: přispět k sjednocení terminologie v oblasti jazykové akvizice a vyučování cizím jazykům. Tyto obory vytvářejí základ aplikované a pedagogické lingvistiky. Nesmírně dynamicky se rozvíjejí a mají přímou vazbu na praxi nejen v jazykovém vyučování, ale kupříkladu i v oblasti národní politiky jazykového plánování. Jejich linguou francou — jako je tomu i v jiných oborech — se stala angličtina, v níž — a nezdá se, že o ní — je publikována většina odborných textů. Domácí odborná scéna na druhé straně mnohdy trpí nedostatkem vlastní, ustálené terminologie a někdy i nedostatkem adekvátně jazykově vybavených odborníků. Jsou-li pak výsledky výzkumu prezentovány v angličtině, dochází k jisté diskriminaci všech, kdo se s anglickými odbornými texty nedokáží uspokojivě a efektivně vypořádat. A tam, kde si domácí jazyky vytvářejí vlastní terminologii, panuje mnohdy značná nejednotnost.

Recenzovaný slovník terminologie, který je pro tento obor v češtině první prací svého druhu, je z tohoto hlediska skutečně záslužným počinem. Má ambice i předpoklady stát se příručkou pro česky píšící autory, studenty, badatele, metodiky a učitele, a přispět tak ke sjednocení oborové terminologie. Díky tomu, že jsou hesla doplněna výkladem, pak slovník může posloužit též jako učební text vhodný kupříkladu pro studenty magisterského studia lingvodidaktických oborů.

Slovník obsahuje zhruba 230 hesel s výkladem a 300 křížových odkazů, a lze jej tak srovnávat s respektovaným Thornburyho (2006) *An A-Z of ELT*, který má podobnou cílovou skupinu a rozsah 367 hesel. U každého hesla v češtině jsou uvedeny anglické ekvivalenty. Hesla pokrývají oblast jazykového vyučování a osvojování, jazykového testování, metodologie výzkumu, bilingvismu, psychologie jazyka a lingvistiky. Nejhojněji jsou zastoupena hesla týkající se vyučování (37 %) a testování (24 %). K českým termínům autoři dospěli jednak rešerší domácí odborné literatury a jednak dotvořením českého protějšku tam, kde nebyl dosud k dispozici. U hesel jsou uvedeny i anglické ekvivalenty, které odpovídají britskému pravopisu (s výjimkou chybného tvaru **cerebrar*, správně je *cerebral*; viz např. *OED Online*, 2016) a často se neomezují jen na jeden ekvivalent (snad jen u hesla *doplňovací test* bych přidal ještě variantu *gap-fill*).

Výkladová část je výstižně formulována, autorům se daří držet klíčových údajů a zachovávat přitom stručnost, která tomuto žánru přísluší. Obzvláště jasně formulovaná jsou hesla týkající se jazykového testování. V ojedinělých případech, např. u hesla *komunikační metoda*, je stručnost poněkud na úkor přesnosti a napří-

klad u tohoto zásadního konceptu pro vývoj přístupů k jazykovému vyučování bych si představil obšírnější pojednání.

Primárním zdrojem pro heslář byla nejnovější edice *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics* (Richards — Schmidt, 2010). Výběr hesel odpovídá rozsahu publikace, je dostatečně rozsáhlý, ale je samozřejmě možné si představit začlenění dalších pojmů či oblastí. Namátkou jmenuji například oblast odborného jazyka (*language for specific purposes*), vyučovací pomůcky a prostředky, formy výuky a práce ve třídě či termíny z fonetiky, které se bezprostředně vztahují k jazykovému vyučování. Z tohoto pohledu naopak poněkud překvapí začlenění hesla *kritická analýza diskurzu* — jakkoliv je analýza diskurzu důležitou součástí aplikované lingvistiky, do tohoto kontextu spíše nepatří, nebo má být naopak diskurz pokryt více hesly.

Slovník je brožovaný, poněkud stroze působí sazba obálky. Graficky je však slovník přehledně zpracován a dodržuje standardní lexikografické konvence: tučně vytištěná hesla a křížové odkazy, tučnou kurzivu pro podhesla a kurzivu pro anglické ekvivalenty. V publikaci se vyskytují dva typy zkratk: ty, které odkazují na zdrojovou literaturu, a ty, jež nahrazují konkrétní termíny. Těch druhých mohlo být v publikaci mnohem více. Zvážíme-li, že tento obor je až nechvalně znám vysokým výskytem zkratk, je jejich malé zastoupení ve slovníku překvapivé. Namátkou uvádím např. CLT (*communicative language teaching*), AL (*applied linguistics*), ALM (*audio-lingual method*) či GTM (*grammar-translation method*). Pro plánované rozšíření slovníku, jež je zmíněno v úvodu, bych se přimlouval za důsledné uvádění zkratk jak u samotných hesel, tak i v závěrečném seznamu zkratk.

Vítaným rozšířením díla je začlenění anglicko-českého slovníku pojmů. Škoda, že u těch anglických není uvedena i výslovnost; na konferencích často slyšíme z úst zahraničních badatelů termíny, jež jsou kvůli problematické výslovnosti na hranici srozumitelnosti (upozorňuji např. na slovo *hypothesis* [ha'pθθisis], v němž nerodilí mluvčí často kladou přízvuk na třetí slabiku, místo na druhou). Termíny jsou přitom nezřídka slova v běžné mluvě méně častá, a jejich výslovnost tak pro badatele, který přijde do styku převážně s psanou angličtinou, není vždy snadno odhadnutelná.

Celkově považuji slovník za skvělý a navýsost záslužný příspěvek k české aplikované lingvistice a za velice slibný základ pro práci většího rozsahu. Slovník je věcně správný a jednoznačně přínosný. Výběr hesel je adekvátní, výborně odpovídají překladové ekvivalenty. Slovník bude zcela jistě důležitým zdrojem pro výzkum prováděný a prezentovaný v češtině, a bude-li rozšířen, zcela jistě přispěje k ustálení české terminologie v příslušných oborech. Nezbývá než doufat, že autoři neustanou v pečlivé práci a budou dílo nadále rozšiřovat i šířit. Česká terminologie ve zvolených oborech je předpokladem propojení výzkumu didaktik cizích jazyků, které vnímám jako zásadní pro budoucí vývoj oboru, jenž se dosud primárně orientuje na angličtinu.

LITERATURA:

OED online: *Oxford English Dictionary* [online] (2016). Oxford: Oxford University Press.

Cit. 11. 1. 2016. Dostupné z WWW: <<http://www.oed.com>>.

RICHARDS, Jack C. — SCHMIDT, Richard (2010): *Longman Dictionary of Language Teaching and*

Applied Linguistics [4. vydání]. London et al.: Longman.

THORNBURY, Scott (2006): *An A-Z of ELT: A Dictionary of Terms and Concepts*. Oxford: Macmillan Education.

Tomáš Gráf | Ústav anglického jazyka a didaktiky FF UK
<tomas.graf@ff.cuni.cz>